Vlaams Parlement

773 (2020-2021) – Nr. 2
ingediend op 26 mei 2021 (2020-2021)

Verslag

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Tine van der Vloet en Leo Pieters

over het voorstel van resolutie

van Chris Steenwegen, Bart Dochy, Arnout Coel,
Emmily Talpe en Ludwig Vandenhove

over het versterken van de positie
van de Vlaamse landbouwers door de ondersteuning
van leefbare businessmodellen op maat,
in het bijzonder de ondersteuning van de korte keten

verzendcode: LAN

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Bart Dochy.

Vaste leden:
Arnout Coel, Cathy Coudyser, Karolien Grosemans, Sofie Joosen, Joris Nachtergaele;
Leo Pieters, Stefaan Sintobin, Frieda Verougstraete-Deschacht;
Bart Dochy, Joke Schauvliege;
Emmily Talpe, Bart Van Hulle;
Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:
Allessia Claes, Maaike De Vreese, Bert Maertens, Nadia Sminate, Tine van der Vloet;
Roosmarijn Beckers, Els Sterckx, Suzy Wouters;
Lode Ceyssens, Tinne Rombouts;
Tom Ongena, Bart Tommelein;
Jeremie Vaneeckhout;
Maxim Veys.

Documenten in het dossier:
773 (2020-2021) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
548 (2020-2021) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

I. Toelichting van het voorstel van resolutie nr. 548/1 door Chris Steenwegen ... 4
1. De korte keten als een alliantie tussen landbouwer en burger ... 4
2. De korte keten in Vlaanderen ... 4
3. De coronacrisis ... 5
4. Wat de korte keten nodig heeft ... 5
5. Uitdagingen voor de korte keten ... 6
6. Strategisch plan Korte Keten ... 6
7. Advies van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg over lokale voedselstrategieën ... 7
7.1. Toekomstvisie ... 7
7.2. De korte keten aan de andere kant van de grens ... 7
7.3. Vragen aan de Vlaamse Regering ... 8
II. Intrekking van het voorstel van resolutie nr. 548/1 ... 8
III. Toelichting van het voorstel van resolutie nr. 773/1 door Chris Steenwegen ... 8
1. Verruiming van de scope ... 8
2. Verwijzing naar de resolutie betreffende de schaalverandering en differentiatie ... 9
3. Respect voor de keuze van de landbouwer en versterken van zijn positie ... 9
4. Onderscheid tussen lokale voedselproductie en de korte keten ... 9
5. Onderzoek en data ... 9
6. Prijszetting en positie in de keten ... 10
7. Onderwijs en vorming ... 11
8. Regelgeving en het strategisch plan Korte Keten ... 11
IV. Algemene bespreking van het voorstel van resolutie nr. 773/1 ... 11
1. Arnout Coel ... 11
2. Emmily Talpe ... 12
3. Ludwig Vandenhove ... 13
4. Stefaan Sintobin ... 13
5. Bart Dochy ... 14
V. Stemming van het voorstel van resolutie nr. 773/1 ... 14
Gebruikte afkortingen ... 15
Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid besprak in het voorjaar van 2021 twee voorstellen van resolutie die handelen over het ondersteunen van de korte keten.

Een eerste voorstel van resolutie van Chris Steenwegen, Jeremie Vaneeckhout en Mieke Schauvliege over de ondersteuning van de korte keten in Vlaanderen (*Parl.St*. Vl.Parl. 2020-21, nr. 548/1) werd op 27 januari 2021 toegelicht in de commissie.

Later werd door Chris Steenwegen, Bart Dochy, Arnout Coel, Emmily Talpe en Ludwig Vandenhove een tweede voorstel van resolutie ingediend over het versterken van de positie van de Vlaamse landbouwers door de ondersteuning van leefbare businessmodellen op maat, in het bijzonder de ondersteuning van de korte keten (*Parl.St*. Vl.Parl. 2020-21, nr. 773/1). Tijdens de bespreking van dit voorstel van resolutie op 19 mei 2021 werd het eerste voorstel van resolutie, nr. 548/1, ingetrokken zodat op 19 mei 2021 enkel gestemd werd over voorstel van resolutie nr. 773/1.

(Deze vergaderingen werden als videoconferentie georganiseerd.)

De presentaties van Chris Steenwegen zijn raadpleegbaar op de dossierpagina op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting van het voorstel van resolutie nr. 548/1 door Chris Steenwegen

1. De korte keten als een alliantie tussen landbouwer en burger

Chris Steenwegen verwijst naar de hoorzittingen in de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid over de impact van de coronacrisis op de beleidsvelden Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid (*Parl.St*. Vl.Parl. 2019-20, nr. 386/1-3). Hieruit bleek het belang dat de consument aan de korte keten hecht als de volksgezondheid bedreigd wordt.

De korte keten is een alliantie tussen producent en consument, landbouwer en burger. Voor de landbouwers biedt die nieuwe kansen als prijszetter in de plaats van prijsnemer. Door het overslaan van tussenschakels kunnen ze immers een betere en eerlijke prijs verkrijgen voor hun producten.

In de korte keten ontstaat een fysieke link tussen landbouwer, klant en burger waardoor er een grotere waardering groeit voor het werk dat de landbouwer verricht. De landbouwer verkrijgt ook een grotere zekerheid en stabiliteit omdat hij minder afhankelijk wordt van de zeer volatiele wereldmarktprijzen.

De klanten van de korte keten krijgen meer voeling met de seizoenen, met de waarde van lokale productie, met kwaliteit, smaak en de authenticiteit van wat ze eten. De klant wordt daarbij ook als burger aangesproken in de zorg voor een lokale en eerlijke economie, een duurzame toekomst voor lokale landbouwers en een gezonde voeding voor de samenleving.

2. De korte keten in Vlaanderen

Minstens 15 procent van de land- en tuinbouwbedrijven in Vlaanderen heeft al een of andere vorm van korteketenverkoop. Waar het een twintigtal jaren geleden hoofdzakelijk een keuze was uit financiële noodzaak, zijn het nu vooral ondernemers die hun bedrijf op een milieu- en maatschappijbewuste manier in de markt willen zetten en hierbij nieuwe verdienmodellen ontwikkelen om hun werkzaam-

heden te verbreden. Korteketenbedrijven zijn vaak dragers van multifunctionele landbouw in het buitengebied. Ze staan open voor bedrijfsbezoeken, hebben vaak een vergaderzaaltje dat ze ter beschikking stellen en er kunnen ook andere activiteiten plaatsvinden. De bedrijven staan ook open voor samenwerking binnen de sector met andere land- en tuinbouwers, maar ook buiten de sector met retail en horeca.

Sommige bedrijven zetten al hun producten af via de korte keten, via thuisverkoop, op boerenmarkten of via een van de genoemde platformen. Voor andere bedrijven vertegenwoordigt de korteketenverkoop maar een deel van hun omzet. Voor het grootste deel van de korteketenbedrijven verloopt de verkoop nog gedeeltelijk via de klassieke kanalen, zoals de veiling of de rechtstreekse verkoop aan de retail.

Een op de vijf Vlamingen kocht vorig jaar al eens op de hoeve of de boerenmarkt. Gemiddeld besteedde zo'n gezin 15 euro per bezoek of 129 euro per jaar. Het marktaandeel van de korte keten is op dit moment nog zeer beperkt. De hoevewinkel heeft een marktaandeel van 0,9 procent ten opzichte van andere distributiekanalen en bij boerenmarkten gaat het om 0,2 procent. De buurderijen bereiken niet minder dan 160.000 Vlaamse gezinnen. De omzet van de rechtstreekse verkoop op de hoeve en de boerenmarkten bedraagt zo'n 70 miljoen euro. Het gaat vooral om groenten en fruit (35 procent), vlees (22 procent), aardappelen (14 procent), zuivel (11 procent) en bloemen en planten (6 procent).

Het Steunpunt Korte Keten kreeg in 2019 meer dan zeshonderd vragen van landbouwers en begeleidde meer dan honderd landbouwers via trajectbegeleiding. Het toont aan dat er grote interesse is bij landbouwers, maar dat ze met vragen zitten over de korte keten en daar graag meer over te weten willen komen.

3. De coronacrisis

Voor veel hoevewinkels steeg de omzet tijdens de coronacrisis, maar toch is dit geen uniform beeld voor de korte keten, want bedrijven die zich richtten op de verkoop op markten of op leveringen aan horeca of bedrijfskantines, zagen hun omzet dalen wegens de strenge veiligheidsmaatregelen en tijdelijke sluitingen.

Het was voor de korte keten niet evident om extra producten aan te bieden en tegelijkertijd de maatregelen te nemen die nodig waren om de veiligheidsmaatregelen na te leven. Maar de Vlaming zocht en vond de lokale landbouwer. Veel gezinnen ontdekten voor het eerst het verse voedsel dat ze via de lokale boer of handelaar konden kopen. De coronacrisis toonde daarbij duidelijk aan dat voldoende diversificatie van de landbouwbedrijven en verkoopkanalen belangrijk is. De korte keten kon daarbij een belangrijke rol spelen als aanvulling op de traditionele retail.

Tijdens de coronapandemie steeg niet alleen de omzet van veel korteketenbedrijven, maar kwamen er ook driemaal meer adviesvragen binnen bij het Steunpunt Korte Keten. Maar het is niet gemakkelijk om goed en gepersonaliseerd advies te geven en het is niet mogelijk om elke aanvraag af te ronden met de start van een succesrijke korteketenactiviteit.

4. Wat de korte keten nodig heeft

Voor de korte keten is het belangrijk dat er een haalbare regelgeving komt, over de beleidsdomeinen en verschillende bestuurslagen heen. Er is ook behoefte aan economische cijfers waarop de sector zich kan baseren. Ondernemers vragen immers naar trajectbegeleiding en conceptontwikkeling voor ze in het korteketenverhaal willen stappen. En zonder gedetailleerde cijfers kan moeilijk een geloofwaardig economisch perspectief worden aangeboden.

Er is momenteel onvoldoende kennis over de arbeidsorganisatie, mechanisering en automatisering in de korte keten, en over de impact ervan op het bedrijf, ook al is er momenteel een sterke trend richting professionalisering waar te nemen. De korteketensector professionaliseert sterk en de adviezen moeten die trend kunnen volgen. Het is aangewezen om de goede initiatieven met betrekking tot de korte keten te verzamelen in een expertisecentrum of taskforce voor de korte keten in Vlaanderen, en dat de overheid dat initiatief zou erkennen.

Er is ook nood aan maatwerk, niet alleen op individueel bedrijfsniveau, maar ook bij het begeleiden van groepen van boeren die bijvoorbeeld voor diversificatie van het aanbod, verkooppunten of het oplossen van logistieke problemen willen samenwerken.

Over het algemeen is er dringend behoefte aan het erkennen van de korteketenlandbouwer als voornaamste stakeholder en actieve actor bij het ontwikkelen van een korteketenbeleid. Er wordt nog te veel 'over' en te weinig 'met' de korte keten gepraat. Inspraak vanuit de korte keten moet aan belang winnen.

5. Uitdagingen voor de korte keten

Veel korteketeninitiatieven stuiten al snel op beperkingen inzake ruimtelijke ordening. Een gegroepeerd winkelaanbod op een boerderij wordt vaak bekeken als een zonevreemde activiteit die dus niet toegelaten is. Het FAVV heeft weinig ervaring met de korte keten en onderwerpt kleine hoevewinkels soms aan de strengste regels waaraan ze enkel kunnen voldoen mits ze zware investeringen doen.

Samenwerken moet in de korte keten zeker worden ondersteund, want nu is het nog vaak ieder voor zich en zijn samenwerkingsverbanden schaars of onmogelijk wegens drempels in de wetgeving.

Er bestaat nog geen algemeen promotiekanaal voor de korte keten. VLAM heeft wel de website rechtvanbijdeboer.be, maar daar worden individuele verkooppunten gepromoot en niet de korte keten op zich. Het is daarbij een open vraag of de korte keten nood heeft aan een label dat de typische eigenschappen beschrijft, zoals contact met de lokale gemeenschap, en een label heeft zowel voor- als tegenstanders.

De korte keten worstelt nog met de mogelijkheden inzake tewerkstelling. Hoevewinkels vallen onder een speciale regeling waardoor het moeilijk is om flexi-jobs aan te bieden. En ook het vastleggen van een eerlijke prijs voor de aangeboden producten is moeilijk, want wat is een eerlijke prijs? En wil de consument die eerlijke prijs wel betalen? De korteketenondernemer is een prijszetter, maar het ontbreekt hem aan voldoende parameters om die eerlijke prijs te bepalen. Ook hier kan een kenniscentrum een bijdrage leveren.

6. Strategisch plan Korte Keten

In 2011 werd het strategisch plan Korte Keten voorgesteld met de steun van Voedselteams vzw, Steunpunt Hoeveproducten, Innovatiesteunpunt Boerenbond, Bioforum Vlaanderen vzw, VLAM, Algemeen Boerensyndicaat en de vijf Vlaamse provincies. Het plan genoot daarmee een brede steun vanuit de sector. Dit plan had acht specifieke doelstellingen:

- producenten informeren, sensibiliseren en warm maken voor de korte keten;
- consumenten informeren, sensibiliseren en warm maken voor de korte keten;
- professionele begeleiding realiseren van de producenten die in de korte keten actief zijn of dat willen zijn;

- enerzijds kennisuitwisseling en ontsluiting van de bestaande kennis bevorderen, en anderzijds onderzoek naar ontbrekende maar noodzakelijke kennis stimuleren;
- overleg creëren om de knelpunten in de wetgeving weg te werken;
- het potentieel van de keten uitwerken;
- tot een coherent beleid komen waarin versnippering wordt tegengegaan;
- duurzaamheid van afzet en productie stimuleren.

Met deze doelstelling kan gesproken worden van een goed uitgewerkt en evenwichtig plan dat vandaag nog steeds overeind staat, maar helaas werden er om uiteenlopende redenen veel te weinig van de voorgestelde maatregelen uitgevoerd.

7. Advies van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg over lokale voedselstrategieën

Het strategisch plan Korte Keten werd in 2014 opgevolgd door het advies van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg over lokale voedselstrategieën dat gericht was aan de Vlaamse overheid.

Het advies bevatte drie invalshoeken: beleid en beheer, ondernemerschap en ruimte. Het bouwde daarmee grotendeels voort op het strategisch plan Korte Keten, maar legde een aantal nieuwe klemtonen. Het wijst onder meer op het belang van het lokale niveau als hefboom voor de korte keten en legt ook de nadruk op innovatie.

De VVSG krijgt via de VLM middelen om lokale besturen te helpen bij het ontwikkelen van een lokale voedselstrategie. Veel gemeenten zijn intussen aan de slag gegaan om een lokale voedselstrategie uit te werken en het lokale niveau heeft hierbij een actievere rol opgenomen dan het Vlaamse niveau.

7.1. Toekomstvisie

Chris Steenwegen is overtuigd van de vele opportuniteiten van de korte keten in Vlaanderen wegens de combinatie van een grote landbouwactiviteit en een vrij dichte bevolking. Hierdoor is het relatief gemakkelijk om de band tussen landbouwer, consument en burger te herstellen. Het is een sterk innovatieve landbouw omgeven door een publiek dat aanspreekbaar is om de afzetmogelijkheden van de korte keten mee te ondersteunen en te verhogen.

Het SALV-advies van 14 juli 2020 'De korte keten. Vormen, kansen en uitdagingen' speelt in op de positieve aandacht van de consument voor de korte keten tijdens de coronapandemie en roept het beleid op om maatregelen te nemen die deze positieve trend in de sector op een duurzame manier kunnen doortrekken en opschalen. Ook de SALV ziet een momentum om de korte keten structureel op te schalen wegens de extra aandacht voor het aankopen van gezonde voeding tijdens de coronacrisis. Er wordt gepleit voor een coherent beleid over de verschillende overheidsniveaus en over de beleidsdomeinen heen, voor meer overleg, voor een diepgaander onderwijsaanbod over de korte keten, voor vorming op maat, voor een adequate verzameling van data en voor aandacht voor de professionele visserij in de korte keten.

7.2. De korte keten aan de andere kant van de grens

In Wallonië, Nederland en Frankrijk wordt de korte keten reeds op een meer gestructureerde manier ondersteund dan in Vlaanderen. Er is meer inzet van mensen en middelen. Daar heeft het in Vlaanderen aan ontbroken in de uitvoering van het strategisch plan Korte Keten van 2011.

7.3. Vragen aan de Vlaamse Regering

Het voorstel van resolutie vraagt aan de Vlaamse Regering om:
- het strategisch plan Korte Keten, inclusief het IPO-advies van 2014, na actualisering en in overleg met de betrokken actoren, volledig en coherent uit te voeren, en daarvoor ook de nodige middelen vrij te maken;
- de korte keten als belangrijke pijler mee te nemen in de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid;
- te onderzoeken welke invloed de aanwezigheid van een korteketeninitiatief heeft op de lokale economie en omgeving;
- de korte keten op te nemen in de eindtermen van het landbouwonderwijs;
- in overleg te treden met de diverse stakeholders, te luisteren naar welke wetgeving zij als hinderpaal zien voor de verdere groei van de korte keten en te proberen om daar ook gehoor aan te geven. Er moet specifieke aandacht gaan naar de dialoog met de korteketenlandbouwer zelf, die als een actieve actor moet worden gezien;
- middelen uit te trekken voor landbouwers die de overstap naar een korteketenbedrijfsvoering willen maken door, naar het voorbeeld van Nederland, in te zetten op een transitiefonds voor vernieuwende ondernemers;
- een centraal punt te creëren dat de cijfers over de korte keten monitort;
- de distributie en logistieke professionalisering verder te ondersteunen;
- experimenteerruimte te creëren voor alternatieve financiering en eigendomsstructuren in de landbouw;
- meer aandacht te hebben voor de consumentenkant en daarmee in te spelen op het brengen van een nieuw verhaal voor de korte keten, alsook dat verhaal generiek te promoten.

Chris Steenwegen hoopt dat de commissieleden deze vragen mee kunnen ondersteunen zodat ze aan de Vlaamse Regering kunnen worden voorgelegd als een breed gedragen resolutie.

II. Intrekking van het voorstel van resolutie nr. 548/1

Chris Steenwegen deelt op 19 mei 2021 mee dat hij het voorstel van resolutie nr. 548/1 wenst in te trekken. Samen met andere commissieleden heeft hij intussen immers een nieuw voorstel van resolutie nr. 773/1 ingediend dat hij zal toelichten.

III. Toelichting van het voorstel van resolutie nr. 773/1 door Chris Steenwegen

Chris Steenwegen deelt mee dat het nieuwe voorstel van resolutie nr. 773/1 tot stand is gekomen door intens overleg tussen een aantal commissieleden. Het nieuwe voorstel van resolutie heeft een ruimere scope dan het oorspronkelijk ingediende voorstel van resolutie nr. 548/1.

1. Verruiming van de scope

De voornaamste verruiming van de scope is volgens Chris Steenwegen reeds merkbaar in de titel van het voorstel van resolutie: het versterken van de positie van de Vlaamse landbouwers door de ondersteuning van leefbare businessmodellen op maat. Dat is geen waardeoordeel over welke vorm van landbouw dan ook. De korte keten is enkel een van de mogelijke businessmodellen waarop het voorliggende voorstel van resolutie focust.

2. Verwijzing naar de resolutie betreffende de schaalverandering en differentiatie

Er wordt verwezen naar de resolutie betreffende de schaalverandering en differentiatie in de land- en tuinbouwsector die tijdens de vorige legislatuur werd aangenomen door het Vlaams Parlement (*Parl.St*. Vl.Parl. 2016-17, nr. 836/4). Die resolutie richt zich op de leefbaarheid en lokale verankering van bestaande en toekomstige land- en tuinbouwbedrijven. Die moeten verzekerd worden door te focussen op het creëren van businessmodellen op maat met een toegevoegde waarde en met aandacht voor de opportuniteiten van zowel de reguliere als de biologische landbouw.

3. Respect voor de keuze van de landbouwer en versterken van zijn positie

De keuze van de boer moet altijd gerespecteerd worden, maar in een sterk gesubsidieerde en ondersteunde sector kan de overheid wel een stimulans geven in de richting van duurzame en economisch leefbare bedrijven die de positie van de landbouwers kunnen versterken.

4. Onderscheid tussen lokale voedselproductie en de korte keten

Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen lokale voeding en de korte keten. Beide begrippen worden vaak door elkaar gehaald, maar zijn niet helemaal hetzelfde. Lokaal voedsel slaat op voedsel dat geproduceerd wordt binnen een bepaalde straal van het verkooppunt. Uiteraard wordt deze trend ondersteund, maar de korte keten is meer dan dat, want daarbij heeft de producent meer grip op de prijsvorming omdat hij de eigen producten zelf verkoopt voor een prijs waarin de eigen onkosten en een deel winst zijn verrekend. Een ander aspect is het contact tussen de producent en de consument. Dat brengt de koper vaak op het erf van de landbouwer en schept een persoonlijke band. De vaak genoemde kloof tussen producent en consument wordt hiermee overbrugd, zodat het respect en de waardering voor de landbouwers wordt hersteld.

De situering van de korte keten werd reeds toegelicht in het oorspronkelijke voorstel van resolutie nr. 548/1. De context, de groei tijdens de coronacrisis, de uitdagingen, de nood aan ondersteuning en de toekomstvisie werden hierbij verduidelijkt.

5. Onderzoek en data

Een aantal van de aanbevelingen gaan over het gebrek aan data over de korte keten en de nood aan onderzoek dat hieraan moet verhelpen. Het is immers nodig om de positie van de Vlaamse landbouwers in de keten te versterken via ondersteuning van leefbare businessmodellen op maat. Die zoektocht naar een aangepast businessmodel en de gepaste schaal van de onderneming kan ondersteund worden door de Verdienwijzer van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek.

Ook de opschaling van proefprojecten vanuit kennisinstellingen zoals ILVO en het uitrollen ervan in de gangbare land- en tuinbouwsector moeten worden ondersteund.

Een andere aanbeveling betreft het opzetten van gerichte proefomgevingen die land- en tuinbouwers ruimte moeten geven om projecten op experimentele schaal rond onder meer de korte keten op te zetten in een regelluwe omgeving.

De mogelijkheden voor datadeling tussen landbouwers onderling en met wetenschappelijke instellingen moeten worden onderzocht en uitgebouwd. Dataplat-

formen in de land- en tuinbouw, zoals DjustConnect, zijn noodzakelijk zodat landbouwers die inzetten op alternatieve verdienmodellen hun kennis en ervaring met anderen kunnen delen.

Er is in elk geval nood aan een centraal aanspreekpunt voor de korte keten. Er kan onderzocht worden hoe dit steunpunt moet worden uitgebouwd en of die opdracht eventueel bij het Steunpunt Korte Keten kan worden ingebed. In elk geval moet de bestaande kennis centraal verzameld en ontsloten worden voor iedereen die op zoek is naar informatie over de korte keten.

Een andere aanbeveling strekt ertoe het innovatiebeleid voor landbouw te stimuleren en te verruimen, zodat er meer synergie mogelijk is met innovaties van buiten de land- en tuinbouwsector.

Er wordt ook gevraagd om aan land- en tuinbouwers die actief zijn in de korte keten, de mogelijkheid te bieden om via innovatieondersteuningstools zoals KRATOS optimaal gebruik te maken van de innovatiemogelijkheden op het vlak van verwerking binnen de Food Pilot van ILVO.

6. Prijszetting en positie in de keten

Er moet naar structurele mogelijkheden gezocht worden om de positie van de land- en tuinbouwer als prijszetter in de markt te versterken. Dat geldt ook voor het versterken van de samenwerking over de hele keten door de actoren gestructureerd overleg te bieden, zoals in het traject Voedsel verbindt boer en burger.

De consumenten moeten meer vertrouwd raken met de lokale productie door onder meer het versterken van initiatieven zoals het kookplatform Lekker van bij ons dat lokale producten promoot, en het initiatief Recht van bij de boer ter ondersteuning van de korte keten.

Er moet ook ingezet worden op de ontwikkeling van nichemarkten, waarbij onderzocht moet worden hoe dergelijke Vlaamse kwaliteitsproducten hogere winstmarges kunnen genereren voor de producenten.

De extra aandacht en interesse van de consument voor de korte keten en voor de producent achter het product die tijdens de coronaperiode zijn gegroeid, moeten verankerd worden. Het is de bedoeling om hiermee de kloof tussen de consument en de producent te verkleinen.

De korte keten kan een hefboom zijn om de lokale economie te stimuleren. Daarom is het nodig om de synergieën te onderzoeken tussen korteketeninitiatieven, de lokale handel en de lokale economie. Dat kan bijvoorbeeld door de samenwerking tussen verschillende producenten te promoten bij het opzetten van lokale kortetenverkooppunten.

Ook de distributie en logistieke professionalisering moeten verder ondersteund worden om rendabele concepten te kunnen uitbouwen. De distributie moet worden opgetild van het individuele niveau naar een professionele aanpak, onder meer door de verkopers te verenigen. Daarbij moet ook de link tussen stad en platteland versterkt worden, onder meer in het kader van lokale voedselstrategieën en stadslandbouwprojecten.

Er is ook een aanbeveling om nieuwe commercialisatiemogelijkheden te ondersteunen en om de marktwerking, alternatieve commercialisatie en in het bijzonder de korte keten als volwaardig onderdeel te integreren in het Vlaams strategisch plan ter uitvoering van de hervorming van het GLB.

Bij de geplande hervorming van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds tot een toekomstgericht ondernemersfonds moeten stimulansen worden ingebouwd om land- en tuinbouwers aan te moedigen om hun bedrijfsmodellen te innoveren, om middelen in te zetten voor de opstart en voor de omschakeling naar innovatieve bedrijfsmodellen zoals de korte ketens.

7. Onderwijs en vorming

Het land- en tuinbouwonderwijs moet uiteraard aandacht hebben voor nieuwe ontwikkelingen die zich voordoen zodat de land- en tuinbouwers voorbereid zijn om hun bedrijf op een moderne wijze te leiden en om op oordeelkundige wijze te beslissen welk bedrijfsmodel daarbij wordt gekozen. Ze moeten creatief kunnen zoeken naar leefbare businessmodellen, inclusief die van de korte keten. Er moeten gerichte opleidingen en vormingen worden aangeboden zodat ze de nodige know-how verwerven om onder andere een korteketensysteem te kunnen opzetten en uit te bouwen.

8. Regelgeving en het strategisch plan Korte Keten

Soms zijn er wettelijke belemmeringen die het uitbouwen van een korteketenbedrijf onbedoeld onmogelijk maken. Deze belemmeringen moeten worden geïnventariseerd en aangepakt indien ze hun doel voorbijschieten. Het agrarisch gebied verbiedt het ontwikkelen van een aantal activiteiten, maar in sommige gevallen zijn deze regels onrealistisch of worden ze te streng toegepast. Daarom moeten lokale besturen geïnformeerd worden over de manier waarop ze korteketeninitiatieven kunnen ondersteunen, fiscale en andere drempels kunnen wegwerken en hun lokale voedselstrategie kunnen bevorderen.

In 2011 werd het strategisch plan Korte Keten ontwikkeld. Dat werd in 2014 opgevolgd door het advies van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg. Er wordt aangedrongen om de aanbevelingen, na actualisatie en overleg met de betrokken actoren, volledig en coherent uit te voeren, met aandacht voor voldoende middelen.

IV. Algemene bespreking van het voorstel van resolutie nr. 773/1

1. Arnout Coel

Arnout Coel wijst erop dat het voorstel van resolutie geen zaligverklaring is van de korte keten als het ideale landbouwmodel. Het model van de korte keten is ook geen garantie dat milieuvriendelijker wordt geteeld. De korte keten is evenmin een garantie op kleinschaligheid. Het is een verkoopkanaal om producten op de markt te brengen en ook niet meer dan dat.

Toch is Arnout Coel enthousiast over de korteketenverkoop omdat de band tussen voedsel, producent en consument wordt aangehaald. Hierdoor groeit het respect voor de landbouwer die dagelijks aan het werk is om veilig en kwaliteitsvol voedsel te produceren.

Korteketenverkoop geeft aan de landbouwer de kans om zich sterker op de markt te positioneren. Hij kan zelf de prijs voor zijn producten bepalen en zich rechtstreeks tot de koper richten. Dat verschilt sterk van de gangbare verkoopkanalen waar de landbouwer een prijsnemer is en winkels en supermarkten als tussenschakel functioneren, zodat hij de klant niet persoonlijk kent. Toch moet het duidelijk zijn dat een landbouwer zelden al zijn producten via de korte keten zal kunnen verkopen. Vaak is het slechts een aanvulling op de andere verkoopkanalen van de

landbouwer, maar deze differentiatie en de keuze die de landbouwer heeft om meer of minder via de korte keten te verkopen, is waardevol.

De korte keten is ook geen uniform verkoopkanaal. Het is ruimer dan enkel de typische hoevewinkel, maar omvat ook automaten, buurderijen, boerenmarkten, zelfplukboerderijen, voedselpakketten en dergelijke. Het is een uitdaging voor het beleid om al deze facetten goed te ondersteunen en eventuele obstakels weg te nemen zodat het korteketenmodel zich verder kan ontplooien.

2. Emmily Talpe

Emmily Talpe is tevreden dat vijf partijen de handen in elkaar hebben geslagen om het voorstel van resolutie te verfijnen. Zij dankt Chris Steenwegen voor het initiatief en de bereidheid om partijoverschrijdend aan een compromis te werken. Het basisidee van het voorstel van resolutie nr. 548/1 over de ondersteuning van de korte keten in Vlaanderen is overeind gebleven, maar er werden belangrijke nuances aangebracht.

Het is belangrijk dat er geen waardeoordeel wordt uitgesproken over om het even welk productiesysteem of afzetkanaal voor landbouwproducten. De korte keten is niet beter of slechter, maar anders, en kan voor een aantal boeren een belangrijke meerwaarde bieden in het uitbouwen van meer leefbare landbouwbedrijven. Het is belangrijk dat de keuze voor de boer gerespecteerd blijft.

Elke vorm van polarisatie moet vermeden worden. Er moet volop worden ingezet op de verzoening tussen landbouw en natuur. Daarom moet ook vermeden worden dat de indruk zou ontstaan dat korteketengroenten en -fruit gezonder zouden zijn dan regulier verkochte producten. De manier waarop landbouwproducten verkocht worden staat los van de kwaliteit en gezondheid van het product. Vlaanderen heeft het meest kwalitatieve en veilige voedsel ter wereld en kan dat via om het even welk verkoopkanaal uitstralen.

Het is belangrijk dat het voorstel van resolutie werd ingebed in de reeds bestaande resolutie betreffende de schaalverandering en differentiatie in de land- en tuinbouwsector (*Parl.St.* Vl.Parl. 2016-17, nr. 836/4), waarin staat dat de leefbaarheid en lokale verankering van bestaande en toekomstige land- en tuinbouwbedrijven verzekerd moeten worden door te focussen op het creëren van businessmodellen op maat die toegevoegde waarde creëren, en dat daarbij aandacht moet gaan naar de opportuniteiten van zowel de reguliere als de biologische landbouw. De korte keten is immers geen doel op zich, maar een van de vele middelen die boeren kunnen aanwenden in de zoektocht naar bedrijfsmodellen op eigen maat die hen een betere prijsvorming en rendabiliteit kunnen bezorgen.

Het voorstel van resolutie kadert in de drie dimensies van verduurzaming: ecologisch, economisch en sociaal. De coronacrisis heeft het strategische belang van een eigen voedselproductie duidelijk aangetoond, maar ook de betrokkenheid van de consument bij de producent, en de wetenschap dat onze boeren hun bedrijven alleen maar kunnen laten voortbestaan en ecologisch verduurzamen op voorwaarde dat ze voldoende bedrijfsinkomsten hebben.

De ruimte die gevraagd wordt om te experimenteren is voor Emmily Talpe zeer belangrijk. Landbouwers moeten individueel of in groep de ruimte krijgen om gerichte proefomgevingen rond de korte keten op te zetten. Het moet mogelijk zijn om daarbij af te wijken van geldende regels. En bij experimenten horen ook mislukkingen, zonder dat de initiatiefnemende landbouwer hiervoor verantwoordelijk moet worden gesteld.

Het verkoopmodel van de korte keten moet beter aan bod komen in het land- en tuinbouwonderwijs. Maar ook aan veilingen wordt welwillendheid gevraagd om het korteketenmodel te integreren, net zoals sommige supermarkten de mogelijkheid bieden dat korteketenverkopers er hun eigen producten verkopen.

Boeren die in hun korteketenverkoop investeren moeten ook op investeringssteun kunnen rekenen. De hervorming van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds tot een toekomstgericht ondernemersfonds moet dit mogelijk maken.

Emmily Talpe hoopt dat het voorstel van resolutie bijdraagt aan de schaalverandering van de Vlaamse land- en tuinbouw, waarbij elke boer zijn eigen productie- en verkoopwijze kan kiezen, om een leefbaar bedrijf uit te bouwen.

3. Ludwig Vandenhove

Ludwig Vandenhove sluit zich aan bij de commissieleden die benadrukken dat de landbouwer steeds het recht heeft om zijn eigen verkoopkanaal te kiezen. Toch moet de overheid, vooral in een sterk gesubsidieerde sector, het landbouwbeleid durven sturen en stimulansen geven in de richting van duurzame en economisch leefbare bedrijven die de positie van de landbouwers kunnen versterken. Hopelijk zal het voorstel van resolutie aanleiding geven tot een aantal beleidsmaatregelen die de korte keten beter ondersteunen zodat de landbouwers die geheel of gedeeltelijk voor dit verkoopmodel kiezen, er de leefbaarheid van hun bedrijf mee kunnen optimaliseren.

Toch moet het voor iedereen duidelijk zijn dat biolandbouw en korte keten verschillende systemen zijn die niet noodzakelijk samenvallen, en dat de ondertekenaars van het voorstel van resolutie geen enkele voorkeur uitspreken voor een landbouwmodel. Het is de vrije keuze van een landbouwer om zijn eigen model te kiezen.

Maar het is duidelijk dat het ondersteunen van de lokale economie een positief effect heeft op de leefbaarheid op het platteland. Hopelijk zullen andere sectoren het landbouwvoorbeeld volgen en de lokale of regionale economie terug leven inblazen. Het belang daarvan werd tijdens de coronacrisis duidelijk aangetoond.

4. Stefaan Sintobin

Stefaan Sintobin vindt het spijtig dat zijn partij niet de mogelijkheid kreeg om mee te werken aan het voorstel van resolutie. De korte keten verdient ook voor zijn partij meer ondersteuning om het voortbestaan ervan ook na de coronapandemie te verzekeren.

De aanbevelingen van het voorstel van resolutie nr. 773/1 zijn meer genuanceerd en gaan gelukkig ook breder dan het oorspronkelijke voorstel van resolutie nr. 548/1. De verschillende tussenkomsten hebben het begrip korte keten nauwer gedefinieerd en meteen ook benadrukt dat elke landbouwer vrij is om zijn eigen model te kiezen. Er is geen enkel model dat als ideaal naar voren geschoven moet worden. Stefaan Sintobin zal dan ook een vraag om uitleg aan minister Demir voorleggen over haar recente uitspraken over de korte keten als hét duurzame landbouwmodel van de toekomst.

Hopelijk kan de commissie op middellange termijn een fundamenteel debat voeren over de toekomst van de Vlaamse landbouw, want er zijn meer hervormingen nodig dan enkel het beter ondersteunen van de korte keten.

5. Bart Dochy

Bart Dochy stelt als commissievoorzitter vast dat het voorstel van resolutie op een algemene goedkeuring kan rekenen. Dat is een sterk signaal voor een sector die tijdens de coronacrisis een belangrijke maatschappelijke rol heeft vervuld. De nadruk op creativiteit, ruimte voor experiment, wegnemen van wettelijke belemmeringen en het in aanmerking komen voor investeringssteun zijn belangrijke aanbevelingen die de positie van de korte keten aanzienlijk moeten versterken.

Centraal in alle tussenkomsten stond de vrije keuze van elke landbouwer om een eigen bedrijfsmodel te kiezen, en dat geen enkel model als superieur kan worden beschouwd. Er wordt enkel ingezet op duurzame en leefbare landbouwmodellen die de toekomst van de Vlaamse landbouw en de eigen voedselvoorziening moeten verzekeren. De commissievoorzitter dankt Chris Steenwegen voor de bereidheid om zijn voorstel van resolutie open te stellen voor aanpassingen en de constructieve houding tijdens de besprekingen.

V. Stemming van het voorstel van resolutie nr. 773/1

Het voorstel van resolutie over het versterken van de positie van de Vlaamse landbouwers door de ondersteuning van leefbare businessmodellen op maat, in het bijzonder de ondersteuning van de korte keten, wordt unaniem aangenomen met 15 stemmen.

Bart DOCHY,
voorzitter

Tine VAN DER VLOET
Leo PIETERS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
ILVO	Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek
IPO	Interbestuurlijk Plattelandsoverleg
SALV	Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk